Eduskunnan lakivaliokunta

HE 228/2016 vp; vastine lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 228/2016 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä vastineen sille toimitettujen lausuntojen johdosta. Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lakivaliokunnan käsittelemistä kysymyksistä suurin osa kuuluu oikeusministeriön toimialaan, minkä lisäksi Finanssivalvonnasta annettu laki on valtionvarainministeriön hallinnonalan säädös. Sisäministeriön vastine on laadittu virkamiesvalmisteluna yhdessä oikeusministeriön kanssa ja ministeriöiden yhteiset näkemykset ilmenevät jäljempänä asiakohdittain. Valtionvarainministeriötä on kuultu vastineen sisällöstä. Valtionvarainministeriö on esittänyt osittain eriävän näkemyksen siltä osin kuin on kyse muutoksenhausta Finanssivalvonnan tekemiin päätöksiin.

Asianajosalaisuus

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotusta ei sovelleta ollenkaan tilanteisiin, joissa asianajaja edustaa asiakastaan oikeudenkäynnin osapuolena, mukaan lukien oikeudenkäyntiä edeltävät valmistelutoimenpiteet. Suomen Asianajajaliitto on lausunnossaan esittänyt, että 10 §:n 4 momentin salassapitosäännöksessä tulisi julkisuuslain sijasta viitata asianajajista annetun lain mukaiseen salassapitovelvollisuuteen. Korkein hallinto-oikeus puolestaan ei lausunnossaan pidä ehdotettua momenttia tarpeellisena, koska julkisuuslain 22 §:ssä on jo otettu huomioon, että salassapito ja/tai vaitiolovelvollisuus voi perustua myös muuhun lakiin kuin julkisuuslakiin. Sen näkemyksen mukaan ehdotetun muotoilun perusteella syntyy vaikutelma, että aluehallintovirastolla ei muutoin olisi lainkaan velvoitetta noudattaa julkisuuslain 22 §:ää. Ehdotettu informatiivinen momentti on lisätty lakiehdotukseen Suomen Asianajajaliiton toivomuksesta sen varmistamiseksi, että asianajosalaisuuden piiriin kuuluvat asiat pidetään salassa myös hallinnollisia seuraamuksia käsitellessä. Aluehallintovirasto viranomaisena soveltaa kuitenkin toiminnassaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, riippumatta siitä, minkä lain soveltamisalaan sille asian käsiteltäväksi saattanut taho kuuluu. Sisäministeriö ei pidä tarpeellisena tarkistaa lakiehdotuksen 8 luvun 10 §:n 4 momenttia.

Yhdistykset ja säätiöt

Tosiasiallisten edunsaajien tunnistaminen ja rekisteröinti

Valiokunnan kuulemat yhdistys- ja säätiökentän edustajat ovat pääosin pitäneet yhdistysten ja säätiöiden tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista ja rekisteröintiä koskevia säännöksiä hyväksyttävinä. Toisaalta on kiinnitetty huomiota siihen, että yhdistysmuotoiset kansalaisjärjestöt ovat taloudellisilta ja henkilöresursseiltaan varsin pieniä eivätkä käytännössä aina ilmoita yhdistysrekisteriin muutoksia

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

hallituksensa kokoonpanossa. Osa lausunnonantajista onkin korostanut, että esityksellä ei missään tapauksessa saa lisätä kansalaisjärjestöjen hallinnollista taakkaa.

Direktiivin täytäntöönpano edellyttää myös yhdistysten ja säätiöiden tosiasiallisten edunsaajien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä säätämistä. Ehdotuksen mukaan yhdistysten ja säätiöiden tosiasiallisina edunsaajina pidettäisiin rekisteriin merkittyjä hallituksen (ja säätiöiden osalta hallintoneuvoston) jäseniä (1. lakiehdotuksen 1 luvun 7 §). Näiden henkilöiden rekisteröinnistä yhdistys- ja säätiörekisteriin tehtävillä perus- ja muutosilmoituksilla säädetään jo nykyisin yhdistys- ja säätiölaissa. Lakiehdotuksen tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista ja rekisteröintiä koskevista säännöksistä ei siten seuraa yhdistyksille ja säätiöille uusia velvoitteita. Yhdistys- ja säätiörekisteriin tehtävien ilmoitusten laiminlyönnistä säädettyjä sanktioita ei ehdoteta muutettavaksi tässä vaiheessa. Ennen 1. lakiehdotuksen 6 luvun soveltamista koskevan siirtymäajan päättymistä eri rekisterisäädösten mukaisten ilmoitusten laiminlyönteihin liittyviä säännöksiä olisi kuitenkin hyvä arvioida kokonaisuutena. Tässä yhteydessä olisi perusteltua tarkastella rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta myös yritys- ja yhteisötietolain 19 §:n 2 momentiksi ehdotettua sähköisiä ilmoituksia koskevaa rajoitussäännöstä. Ilmoitusvelvollisuus on hallinnollinen velvoite, jollaisia tehostetaan rangaistussäännösten asemesta tyypillisesti hallinnollisilla pakkokeinoilla kuten uhkasakolla.

Yhdistysrekisterin tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Valiokunnan kuulemisessa on esitetty, että yhdistyslaki poikkeaa muista patentti- ja rekisterihallituksen yrityksiä ja yhteisöjä koskevista kantarekistereistä (kauppa- ja säätiörekisterit) siten, että se sisältää vain yleisen viittauksen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin. Yhdistysten tosiasiallisten edunsaajien henkilötietojen suojaa on ehdotettu selvennettävän yhdistyslakiin tehtävällä täsmennyksellä, jolla poistetaan henkilötunnuksen tunnusosa ja kotiosoite yleisöjulkisuuden piiristä. Lisäksi ehdotuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä on esitetty, että yhdistyslakiin lisättäisiin muita kantarekistereitä vastaavat tietojen luovuttamista koskevat säännökset.

Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä yhdistysrekisteri liitetään Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) kantarekisteriksi. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että yhdistysrekisterin toimintojen kehittämisessä voidaan jatkossa nykyistä paremmin hyödyntää YTJ:n yleisiä rekisteröintijärjestelmiä ja asiointipalveluita. Samalla on tarkoituksenmukaista varmistaa, että rekisteriin merkittäviin tietoihin ja niiden käyttöön sovelletaan yhdenmukaisia periaatteita kantarekisteristä riippumatta.

Sisäministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, ottaen huomioon yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat, että yhdistysrekisterin tietojen julkisuutta koskevia säännöksiä rekisteriin merkittyjen henkilöiden henkilötunnuksen ja kotiosoitteen julkisuuden osalta muutettaisiin muita YTJ:n kantarekistereitä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti siten, että henkilötunnuksen tunnusosa ja kotiosoite rajataan pois yleisöjulkisuuden piiristä. Lisäksi yhdistyslakiin voitaisiin lisätä muita YTJ:n kantarekistereitä vastaavat säännökset tietojen luovuttamisesta sähköisesti. Tietojen sähköisen luovuttamisen osalta olisi kuitenkin hallintovaliokunnan käsittelyssä kiinnitettävä huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 2/2017 vp), jossa se ottaa kantaa tarpeeseen rajata yleisen tietoverkon kautta tehtäviä rekisterihakuja. Sisäministeriö esittää tältä osin mahdollisesti tarvittavat säännösten tarkistusehdotukset yhteistyössä oikeusministeriön kanssa hallintovaliokunnassa.

Esityksen vaikutukset tuomioistuinten toimintaan

Helsingin hallinto-oikeus on lausunnossaan arvioinut, että esityksellä olisi merkittäviä vaikutuksia hallinto-oikeuksien toimintaan siltä osin kuin ne käsittelisivät valvontaviranomaisten määräämiin hallinnollisiin seuraamuksiin kohdistuvaa muutoksenhakua. Voimassa olevassa rahanpesulaissa ei säädetä hallinnollisista seuraamuksista. Laissa tarkoitetuista valvontaviranomaisista ainoastaan

Finanssivalvonnalla ja Patentti- ja rekisterihallituksella on tietyissä tilanteissa mahdollista määrätä hallinnollisia seuraamuksia, mutta ne eivät koske rahanpesulaissa tarkoitettuja rikkomuksia. Rahanpesulaissa säädetään rikosoikeudellisista sakkorangaistuksista, joita voidaan määrätä eräissä laissa tarkoitetuissa tilanteissa. Esityksen arvio vähäisistä vaikutuksista tuomioistuinten toimintaan perustuu siihen, että nyt dekriminalisoitavia seuraamuksia on Suomessa määrätty vuosittain yhteensä vain 0-2 kaikkien ilmoitusvelvollisten ryhmien osalta. Näin ollen on arvioitu, että hallinnollisia seuraamuksia määrättäisiin todennäköisesti vain vähäisessä määrin, ottaen huomioon valvojien käytettävissä olevat lievemmät keinot. Toisaalta on kuitenkin huomioitava, että valvojien toimivaltuuksia ehdotetaan yhtenäistettäväksi ja kaikille on tulossa erityisesti tarkastusvaltuudet. Näin ollen ei voida täysin sulkea pois mahdollisuutta, että seuraamukset jossain määrin lisääntyisivät pidemmällä aikavälillä. Sisäministeriö ei kuitenkaan pidä tarpeellisina tarkistaa vaikutustenarviota tältä osin.

Muutoksenhaku asianajajia koskeviin päätöksiin

Professori Vuorenpää on arvioinut, että esityksen 1. lakiehdotuksen vastaisesta toiminnasta mitä todennäköisimmin seuraa asian käsittely myös asianajajien valvontalautakunnassa. Hänen arvionsa mukaan ehdotettu 9 luvun 4 §:n 1 momentti saattaa hyvinkin aiheuttaa tilanteen, jossa samasta asiasta haetaan muutosta sekä hallinto-oikeudelta että Helsingin hovioikeudelta. Professori Vuorenpää esittää arvioitavaksi, olisiko ainakin asianajajien osalta perusteltu muutoksenhakutie myös 1. lakiehdotuksen mukaisten seuraamusten osalta Helsingin hovioikeus. Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Helsingin hallinto-oikeus ja Korkein hallinto-oikeus pitävät lausunnoissaan perusteltuna, että kaikki muutoksenhaku ohjautuisi hallinto-oikeuksiin. Lisäksi on huomioitava, että seuraamuksen määräisi aluehallintovirasto, ei asianajajayhdistys. On perusteltua, että muutoksenhaku kaikista aluehallintoviraston 1. lakiehdotuksen perusteella määräämistä seuraamuksista menisi yhtenäisellä tavalla hallinto-oikeuksiin. Sisäministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena tarkistaa lakiehdotusta asianajajia koskevien päätösten muutoksenhaun osalta.

Muutoksenhaku Finanssivalvonnan päätöksiin

Helsingin hallinto-oikeus ja Korkein hallinto-oikeus eivät pidä oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden turvaamisen kannalta asianmukaisena, että 1. lakiehdotuksen mukaisista valvontaviranomaisten päätöksistä valitettaisiin ensi asteessa eri tuomioistuimeen riippuen siitä, onko valvontaviranomaisena Finanssivalvonta vai muu valvontaviranomainen. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n mukaan muutoksenhaku Finanssivalvonnan päätöksistä määräytyisi Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisesti ja Patentti- ja rekisterihallituksen tekemistä päätöksistä tilintarkastuslain mukaisesti.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan sen noudattamista valvovien viranomaisten toimivaltuudet määrätä hallinnollisia seuraamuksia olisivat toisiaan vastaavat. Finanssivalvonnalla on myös muuhun lainsäädäntöön perustuvia toimivaltuuksia, jotka kohdistuvat samoihin ilmoitusvelvollisiin. On mahdollista, että sama lainvastaiseksi arvioitu toiminta tai laiminlyönti täyttäisi samanaikaisesti rikkomuksen kriteerit myös jonkin toisen sovellettavan säädöksen perusteella. Sisäministeriön näkemyksen mukaan tästä huolimatta olisi toivottavaa, että muutoksenhakua koskevat säännökset 1. lakiehdotuksen perusteella määrättävien hallinnollisten seuraamusten osalta olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset, koska kyse olisi näissä tilanteissa yksinomaan rahanpesulaissa säädettyjen velvoitteiden rikkomisesta. Tältä osin olisi tarkoituksenmukaista, että myös Finanssivalvonnan rahanpesulain rikkomuksista määräämiä seuraamuksia koskevista päätöksistä muutoksenhaku ohjautuisi hallinto-oikeuksiin. Jos valiokunta katsoo, että muutoksenhakuun olisi sovellettava rahanpesulakia, tulisi lisäksi 1. lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n 4 momentti poistaa. Valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen koskevaan kysymykseen otetaan kantaa jäljempänä.

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin

Helsingin hallinto-oikeus on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n 5 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen tekemään päätökseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain (1141/2015) 11 luvun 1 §:ssä säädetään. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan Tilintarkastusvalvonnan päätökseen saa vaatia oikaisua tilintarkastuslautakunnalta, jonka päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen on korkeimmassa hallinto-oikeudessa luvanvaraista. Tämä on hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan ristiriidassa lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 138) esitetyn kanssa sikäli, kun tarkoitus on ollut suoda seuraamuksia koskien valitusoikeuskorkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa. Tämä asettaa myös tilintarkastajat toimijoina erilaiseen asemaan rahanpesulain mukaisia seuraamuksia koskevassa muutoksenhaussa muihin valvottaviin toimijoihin nähden.

Sisäministeriö toteaa, että tilintarkastuslain 11 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut tilintarkastusvalvonnan päätökset eivät koske hallinnollisten seuraamusten määräämistä, vaan hallinnollisten seuraamusten määräämisestä vastaa tilintarkastuslain 10 luvun 5 §:n mukaan tilintarkastusvalvonnan tilintarkastuslautakunta. Näin ollen pykälän 1 momentti oikaisusta ei tule sovellettavaksi, vaan tilintarkastuslautakunnan päätöksiin haetaan muutosta tilintarkastuslain 11 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisesti. Momentin 5 kohdan mukaan tilintarkastuslain nojalla määrättyjä seuraamusmaksuja koskeviin päätöksiin voidaan hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeuteen ja edelleen hallinto-oikeudenpäätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen valittamalla. Tarkoituksenmukaisinta olisi, että muutoksenhaku ohjautuisi myös Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksistä hallinto-oikeuksiin samalla tavalla kuin muiden valvontaviranomaisten päätöksistä. Sisäministeriön arvion mukaan lakiehdotusta voisi tarkistaa poistamalla 9 luvun 4 §:n 5 momentin. Kysymystä valitusluvasta tältä osin arvioidaan erikseen jäljempänä.

Kysymys valitusluvasta

Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen mukaan valvontaviranomaiset tekisivät myös muunlaisia päätöksiä kuin vain hallinnollisten seuraamusten määräämisiä. Jatkovalitusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei kuitenkaan ehdoteta valitusluvanvaraiseksi miltään osin, vaikka voimassa olevan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (503/2008) annetun lain ***44 §:ssä*** (920/2015) onkin osa aluehallintoviraston päätöksistä säädetty valitusluvanvaraisiksi. Korkein hallinto-oikeus pitää tarpeellisena, että muutoksenhaku 1. lakiehdotuksessa tarkoitetuissa asioissa olisi kaikilta osin valitusluvanvaraista korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Sisäministeriön arvion mukaan valitusluvan osalta olisi hallinto-oikeuksien yleisen kehittämislinjan mukaista, että muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen koskisi pääsääntöisesti valituslupajärjestelmä. Eduskunta on äskettäin hyväksynyt hankintalainsäädännön uudistamista koskevat lainmuutokset (HE 108/2016 vp). Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätöksistä on säädetty valitusluvanvaraiseksi lukuun ottamatta markkinaoikeuden määräämiä seuraamusmaksuja, joissa korkein hallinto-oikeus on ainoa muutoksenhakuaste. Suoralla valitusoikeudella on hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettu varmistaa, että rahanpesulain rikkomuksia koskevissa asioissa saataisiin oikeuskäytäntöä ohjaavia ylimmän oikeusasteen ratkaisuja, ottaen huomioon, että kyseessä on uusi asiaryhmä hallinto-oikeuksille ja tapaukset jäänevät todella harvalukuisiksi. Muutoksenhaku olisi myös hajautettu kaikkiin hallinto-oikeuksiin. Oikeusturvan näkökulmasta on kuitenkin riittävää yksi suora muutoksenhakuaste. Oikeuskäytäntöä on mahdollista kehittää myös hallinto-oikeuksien tasolla ja valituslupajärjestelmällä. Sisäministeriön arvion mukaan lakiehdotusta voisi tarkistaa lisäämällä ehdotetun 9 luvun 4 §:n 1 momenttiin tarkennus, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Hallinnolliset seuraamukset

Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä on kiinnitetty huomiota muun muassa seuraamusten oikeasuhtaisuuteen. Tältä osin sisäministeriö toteaa, että 1. lakiehdotuksessa ehdotetut hallinnolliset seuraamukset perustuvat seuraamusmaksujen osalta direktiiviin ja ehdotettu enimmäismäärä vastaa direktiivin edellyttämää minimitasoa. Tältä osin lakiehdotuksessa ei ole tarkoitettu mentäväksi pidemmälle kuin direktiivi edellyttää. Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että direktiivissä käytetty ilmaisu on "*enimmäisrangaistus*, joka on vähintään …". Lain tarkkarajaisuusvaatimuksen huomioiden lienee välttämätöntä asettaa maksimitaso, ei vähimmäistasoa, mikä on myös huomioitu lakiehdotuksessa. Helsingin hallinto-oikeus on pitänyt epäselvänä ehdotetun 8 luvun 4 §:n 4 momentin sanamuotoa siltä osin kuin on kyse laiminlyönnillä saadusta hyödystä, pitäen sitä ongelmallisena soveltaa. Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että viittaus laiminlyönnillä saatuun hyötyyn perustuu rahanpesudirektiiviin. Sisäministeriö katsoo kuitenkin hallinto-oikeuden tavoin, että direktiivin sanamuoto ”kaksi kertaa niin suuri” olisi selkeämpi ja yksiselitteisempi kuin lakiehdotuksessa käytetty ”kaksi kertaa suurempi”.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön kannalta arvioituna korkein hallinto-oikeus pitää jossain määrin ongelmallisena sitä, että 1. lakiehdotuksen 8 luvun 1 §:ssä säädettävän *rikemaksun* suuruus voisi vaihdella välillä 500–10 000 euroa, kun kysymys on luonnolliselle henkilölle määrättävästä rikemaksusta, ja välillä 5 000–100 000 euroa, kun kysymys on oikeushenkilölle määrättävästä rikemaksusta. Pienimmän ja suuriman maksun ero on kummassakin tapauksessa 20-kertainen. Sisäministeriö toteaa, että 1. lakiehdotuksen rikemaksun suuruutta koskeva säännös perustuu Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n 2 momenttiin. Lakiehdotuksessa on haluttu varmistaa sääntelyn yhtenäisyys rahoitussektorin ilmoitusvelvollisten osalta. Rikemaksun osalta on pidetty tarkoituksenmukaisena, että sama vaihteluväli olisi mahdollinen kaikkien ilmoitusvelvollisten ryhmien osalta.

Perutuslakivaliokunta on katsonut hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 2/2017 vp), että lakiehdotuksen ja sen perustelujen valossa jää jossain määrin epäselväksi, miltä osin seuraamussääntelyssä on kansallista liikkumavaraa seuraamusten laadun ja esimerkiksi rikemaksun suuruuden osalta. Direktiivissä säädetään ainoastaan siitä, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että seuraamusmaksu voidaan määrätä vähintään silloin, kun kyse on vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä rikkomuksista, mutta direktiivi ei ota kantaa tarkemmin seuraamusmaksujen laatuun. Sisäministeriö toteaa, että hallituksen esityksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa lievemmät rikemaksut, joita on jo nyt käytössä Finanssivalvonnan valvottavien osalta muun lainsäädännön rikkomisen osalta, silloin kun kyseessä on selvästi tahallinen tai huolimaton toiminta, joka ei kuitenkaan täytä tuntuvamman seuraamusmaksun kriteerejä. Rikemaksujen määräämisen edellytykset vastaisivat voimassa olevan rahanpesulain mukaisten rikosoikeudellisten sakkojen määräämisen kriteerejä. Näin lainsäädännön rikkomiseen olisi mahdollista myös puuttua jo varhaisemmassa vaiheessa, millä toivotaan olevan toistuvia rikkomuksia ennalta estävää vaikutusta.

Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksestä ei käy ilmi, miksi on tarpeen erottaa eri kategoriaan toisaalta rikemaksu ja seuraamusmaksu ja toisaalta julkinen varoitus. Hallinto-oikeudellisesti on sen mukaan tavallista, että lainsäädännössä varoitus on ensi vaiheessa annettava seuraamus, jonka tarkoituksena on ojentaa kohdetta korjaamaan moitittavaa menettelyään. Varoitus ei korkeimman hallinto-oikeuden mukaan myöskään oikeudelliselta luonteeltaan täytä ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännössä aikaisemmin kehitettyjä ns. Engel-kriteereitä, joiden avulla on määritelty, millainen hallinnollinen seuraamus rinnastuu ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuun autonomisesti tulkittavaan ”syyteasiaan”, joten tältäkään osin ei ole estettä käyttää ensin varoitusta. *Neljännen rahanpesudirektiivin 59 artiklan 2 kohdan* perusteella ei myöskään vaikuttaisi olevan mitään estettä, minkä perusteella ”julkista lausumaa” ei voitaisi antaa samanlaisista teoista tai laiminlyönneistä, joista myöhemmässä vaiheessa määrätään hallinnollinen taloudellinen seuraamus (59 artiklan 2 kohta verrattuna saman artiklan 1 kohtaan). Professori Vuorenpää pitää

lausunnossaan toivottavana, että julkisen varoituksen määräämisedellytyksistä pystyttäisiin säätämään ehdotettua lainkohtaa täsmällisemmin.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 8 luvun 2 §:stä ilmenee, että julkinen varoitus on tarkoitettu annettavaksi muiden säännösten rikkomisesta kuin niiden, joista voi seurata rikemaksu tai seuraamusmaksu, mutta julkisen varoituksen antamisen edellytykset vastaisivat rikemaksun määräämisen kriteerejä. Sisäministeriö toteaa, että myös tämän ehdotetun lainkohdan osalta on haluttu varmistaa käytännön yhtenäisyys rahoitussektorin ilmoitusvelvollisten osalta. Ehdotettu säännös vastaa Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:ää. Julkiseen varoitukseen hallinnollisena seuraamuksena liittyisi enemmän harkintaa kuin rikemaksuun tai seuraamusmaksuun, joiden määräämiskriteerit on lueteltu lakiehdotuksessa. Julkisella varoituksella mahdollistettaisiin ei-rahamääräinen seuraamus silloin, kun kyse on yleisesti moitittavasta toiminnasta, jota voidaan tarkastella erillisenä niistä tilanteista, joissa määrättäisiin rikemaksu tai seuraamusmaksu. Myös rikemaksuun ja seuraamusmaksuun liittyy elementteinä julkisuus ja moitittavuus.

Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota 1. lakiehdotuksen 8 luvun 3 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan seuraamusmaksua ei määrättäisi luonnolliselle henkilölle, jos kysymys on samalla rangaistavasta teosta. Jos valvonta-viranomainen kuitenkin määräisi seuraamusmaksun, valvontaviranomainen ei ilmoittaisi asiaa esitutkintaviranomaiselle, jos ”teko tai laiminlyönti on sen haitallisuus, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys sekä siitä saatu hyöty ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden vähäinen”. Korkein hallinto-oikeus huomauttaa, että suhteellisuusperiaatteen kannalta tarkasteltuna ehdotettu sääntelytapa on ongelmallinen, koska hallinnollinen seuraamus määrättäisiin ”vakavasta, toistuvasta ja järjestelmällisestä” teosta tai laiminlyönnistä. Sama teko ei siten voine olla yhtä aikaa vakava ja yhtä aikaa vähäinen. Sisäministeriö toteaa, että ehdotettu säännös perustuu Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n 3 momenttiin. Ehdotetun 8 luvun 3 §:n 1 momentin johdantolauseen ja 2 momentin välillä on kuitenkin pykälän sisäinen ristiriita, jota ei ole Finanssivalvonnasta annetun lain säännöksissä, jotka edellyttävät toiminnalta vain tahallisuutta tai huolimattomuutta. Säännöksen 1 momentin johdantolause perustuu rahanpesudirektiivin 59 artiklan 1 kohtaan, ja sen osalta olisi ongelmallista poistaa "vakavuus" seuraamusmaksun kriteerinä. Sisäministeriön arvion mukaan pykälää voisi tarkistaa siten, että 2 momentissa ehdotettu kriteeri "vähäinen" poistettaisiin, jolloin momentin toisen virkkeen voisi kirjoittaa seuraavasti: "Valvontaviranomainen voi kuitenkin määrätä seuraamusmaksun ja jättää asian ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle, ottaen huomioon teon tai laiminlyönnin haitallisuuden, siitä ilmenevän tekijän syyllisyyden sekä siitä saadun hyödyn ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat kokonaisuutena arvioiden."

Ehdotetun 8 luvun 4 §:ää korkein hallinto-oikeus pitää ongelmallisena perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella siten, että seuraamuksen määrään vaikuttaisivat ”aiemmat rikkomukset ja laiminlyönnit”, jotka laissa määriteltäisiin erittäin löyhästi ”finanssimarkkinoita koskeviin säännöksiin kohdistuviksi”. Asiayhteyteen vaikuttaa sopivan myös huonosti se arviointiperuste, että menettely vaikuttaisi rahoitusjärjestelmän vakauteen. Neljännen rahanpesudirektiivin 60 artiklan 4 kohdan luettelossa mainitaan sinänsä ”vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön aiemmat rikkomiset”, mutta tätä kohtaa ei liene tarkoitettu sovellettavan suhteessa mihin tahansa aikaisempaan rikkomukseen. Sisäministeriö toteaa, että 1. lakiehdotuksen 8 luvun 4 §:n 1 momentti perustuu Finanssivalvonnasta annetun lain 41 §:n 2 momenttiin. Sisäministeriö ei pidä tarpeellisena tarkistaa ehdotettua pykälää.

Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota lausunnossaan siihen, että lakiehdotuksen *8 luvun 6 §:n 3 momentin* mukaan valvontaviranomainen voi jättää seuraamusmaksun määräämättä tai lykätä sen määräämistä oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle, jos valvontaviranomainen ryhtyy muuhun tässä laissa säädettyyn valvontatoimenpiteeseen. Perustelujen mukaan tällainen muu toimenpide voisi olla muun lainsäädännön nojalla toimiluvan peruminen. Perustuslain 18 §:ssä säädetyn ammatin ja elinkeinon harjoittamisoikeuden kannalta toimiluvan peruuttamisen perusteen, joka perustuu

rahanpesulainsäädännön rikkomiseen, pitäisi korkeimman hallinto-oikeuden mukaan ilmetä itse toimilupaa koskevasta laista. Sisäministeriö toteaa, että toimiluvan peruuttaminen ei ole rahanpesulain nojalla määrättäväksi tarkoitettu seuraamus, vaan kyse on muusta tilanteesta, joka on johtanut toimiluvan peruuttamiseen, vaikkakin on mahdollista, että sama ilmoitusvelvollinen on jättänyt noudattamatta rahanpesulakiakin. Ehdotetulla säännöksellä on haluttu mahdollistaa se, että valvontaviranomainen voi jättää seuraamusmaksun määräämättä tai lykätä sen määräämistä silloin, kun esimerkiksi toimilupa on peruttu, ja katsottaisiin kohtuuttomaksi määrätä vielä rahanpesulainkin nojalla seuraamus.

Ne bis in idem

Sisäministeriö toteaa, että ns. ne bis in idem -vaikutusta koskeva oikeuskäytäntö huomioitu ilman nimenomaista mainintaa lainvalmistelun aikana, mutta oikeuskäytäntöä ei ole katsottu tarpeelliseksi siteerata hallinnollisen ja rikosoikeudellisen seuraamuksen ne bis in idem -vaikutuksen osalta yhtä tapausta laajemmin, ottaen huomioon, että kansallisella tasolla sekä korkeimman oikeuden että korkeimman hallinto-oikeuden linja on muotoutunut siltä osin melko yhteneväiseksi. Tämä ratkaisu on tehty myös tietoisena siitä, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö ei ole luonteeltaan staattista, vaan ihmisoikeustuomioistuin tulkitsee Euroopan ihmisoikeussopimusta ns. elävänä instrumenttina, ottaen huomioon kulloinkin vallitsevan oikeuden ja yhteiskunnan kehityksen. Myös ne bis in idem -vaikutuksen osalta ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö on jatkuvasti laajentunut kattamaan yhä laajemman joukon erilaisia seuraamuksia. Toisena syynä yksittäiselle oikeuskäytäntöä koskevalle viittaukselle on, että lakiehdotuksessa ne bis in idem -vaikutus on huomioitu pykälätasolla. Korkeimman oikeuden ratkaisussa, johon perusteluissa viitataan, korkein oikeus on rikosoikeudellisten seuraamusten osalta ratkaisevasti muuttanut omaa aiempaa linjaustaan, joka myös poikkesi jossain määrin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjasta.

Korkein hallinto-oikeus katsoo, että hallituksen esityksen perusteluissa on esitetty ihmisoikeustuomioistuimen aikaisemman käytännön vastaisia käsityksiä siitä, että tietyn toiminnan luvan peruuttaminen voisi merkitä ne bis idem -kiellon rikkomista tilanteessa, jossa toiminnanharjoittajalle määrätään jokin muu seuraamus. Sisäministeriö totea, että perusteluilla, joihin korkein hallinto-oikeus viittaa, ei ole tarkoitettu toimiluvan peruuttamisen suhdetta rikosoikeudelliseen seuraamukseen tai hallinnolliseen seuraamukseen (jotka kumpikin voidaan määrätä oikeuskäytännön valossa samasta teosta), vaan kahden hallinnollisen seuraamuksen keskinäistä suhdetta ja niiden mahdollista ne bis in idem -vaikutusta. Sisäministeriö toteaa, että toimiluvan peruuttamista ei ole lakiehdotuksessa luokiteltu hallinnolliseksi seuraamukseksi, vaan sitä säädetään erikseen, ja se voidaan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti määrätä rikosoikeudellisen seuraamuksen lisäksi. Lakiehdotuksen perusteluissa ei ole otettu kantaa siihen, minkälainen vaikutus kahdella rinnakkaisella hallinnollisella toimenpiteellä voisi olla, mutta on kiinnitetty huomiota mahdolliseen ne bis in idem -vaikutukseen, ottaen myös huomioon ehdotettujen seuraamusmaksujen ankaran tason. Perustuslakivaliokunta ei ole erikseen ottanut lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä tähän kysymykseen kantaa.

Sisäministeriö kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 2/2017 vp), jossa se katsoo, että 8 luvun 9 §:n 2 momentti olisi asianmukaisinta poistaa. Perustuslakivaliokunta perustelee näkemyksensä sillä, että säännös voisi aiheuttaa nykyisen oikeus- ja lainsäädäntökäytännön vastaisen tulkinnan. Sisäministeriö ottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon tarkemmin kantaa hallintovaliokunnan käsittelyn yhteydessä.

Seuraamusten täytäntöönpano

Korkein hallinto-oikeus toteaa lausunnossaan, että Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskuksen tehtävistä voidaan säätää lailla, ei asetuksella. Lisäksi esityksen perusteluiden mukaan valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää asioista, joista on säädetty oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010) ja tuomioistuimen

velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetussa laissa (373/2010). Lakiehdotus on korkeimman hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan syytä tarkistaa vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Oikeusrekisterikeskus esittää, että hallinnolliset seuraamukset täytäntöönpantaisiin sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisesti, koska kyseisessä laissa on riittävät menettelysäännökset rahamääräisten seuraamusten täytäntöönpanosta. Tämän vuoksi 1. lakiehdotukseen olisi lisättävä esimerkiksi 8 luvun 9 §:n yhteyteen kokonaan uusi momentti, jossa todettaisiin, että tämän lain nojalla maksettaviksi määrätyt rikemaksu ja seuraamus-maksu peritään siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) säädetään. Vastaavasti sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n soveltamisalaa koskevaan luetteloon olisi sisällytettävä lakiesitystä vastaavat seuraamukset. Sisäministeriön arvion mukaan lakiehdotukseen sisällytetty asetuksenantovaltuus voitaisiin korvata viittauksella sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin Oikeusrekisterikeskuksen ehdottamalla tavalla. Samalla olisi kuitenkin tarpeen muuttaa sakon täytäntöönpanosta annettua lakia lisäämällä sen 1 §:n 1 momenttiin uusi kohta esimerkiksi seuraavasti: "rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettu rikemaksu ja 8 luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu". Sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukainen seuraamusten täytäntöönpanoa koskeva menettely soveltuisi sellaisenaan 1. lakiehdotuksessa tarkoitetun rikemaksun ja seuraamusmaksun perintään. Uhkasakon perintään myös sovellettaisiin kyseistä lakia ilman lakiehdotuksen tarkistusta. Muutoksella ei olisi vaikutusta hallituksen esityksen vaikutustenarviointiin.

Korkein hallinto-oikeus katsoo, että kilpailulain (948/2011) 47 §:ää vastaavasti 1. lakiehdotuksessa tulee säätää siitä, että Oikeusrekisterikeskuksen on hakemuksetta palautettava seuraamusmaksu, jos sitä koskeva päätös on kumottu tai jos määrätyn maksun määrää on alennettu. Jos rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanoon sovellettaisiin sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, sisäministeriön arvion mukaan seuraamusmaksun palautukseen voitaisiin soveltaa kyseisen lain 22 §:ää. Oikeusrekisterikeskus arvioi, että hallinnollisten seuraamusmaksujen täytäntöönpanon kannalta olisi tärkeä säätää myös seuraamusten vanhentumisesta. Rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano olisi sidottava määräaikaan. Seuraamusten täytäntöönpanon määräaika voitaisiin Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan laskea esimerkiksi lainvoiman saaneesta päätöksestä eli lainvoimaiseksi tulleen päätöksen antamispäivästä lukien. Tämä määräajan laskutapa olisi selkeä ja se on käytössä monessa muussa Oikeusrekisterikeskuksella täytäntöönpantavana olevassa seuraamusmaksussa. Laissa voitaisiin säätää, että rikemaksua ja seuraamusmaksua koskeva päätös olisi pantava täytäntöön viiden vuoden kuluessa lainvoiman saaneesta maksua koskevasta päätöksestä. Lakiteknisesti edellä mainittu seuraamusmaksun vanhentumisaika sopisi omaksi momentikseen esimerkiksi 9 luvun 5 §:n yhteyteen. Oikeusrekisterikeskus huomauttaa myös, että lakiehdotuksessa ja hallituksen esityksen perusteluissa ei ole otettu kantaa siihen, peritäänkö erääntyneelle rikemaksulle ja seuraamusmaksulle viivästyskorkoa. Mikäli edellä mainituista maksuista on tarkoitus periä viivästyskorkoa, olisi lakiin lisättävä säännös siitä, että maksettavaksi erääntyneelle rikemaksulle ja seuraamusmaksulle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaan.

Seuraamusmaksun aineellisesta vanhentumisesta sisältyy säännös 1. lakiehdotuksen 8 luvun 7 §:ään. Jos rikesakon ja seuraamusmaksun täytäntöönpanoon sovellettaisiin sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, täytäntöönpanon vanhentumiseen sovellettaisiin kyseisen lain 9 §:ää. Saatavaa koskevassa ulosottotoimin tapahtuvassa täytäntöönpanossa olisi soveltuvin osin noudatettava ulosottolain säännöksiä maksuvelvoitteen täytäntöönpanosta, jollei sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa toisin säädetä. Ulosottolaki on kumottu ja sitä koskevat viittaukset koskevat ulosottokaaren (705/2007) vastaavia säännöksiä (ulosottokaaren 13 luvun 3 §). Täytäntöönpanokelpoisuuden määräajasta säädetään ulosottokaaren 2 luvun 24-27 §:ssä. Lain 24 §:n mukaan luonnolliselle henkilölle asetettu maksuvelvoite on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan. Sisäministeriö ei pidä tarpeellisena tarkistaa säännöksiä vanhentumisen osalta. Sisäministeriö ei pidä myöskään tarpeellisena säätää seuraamusmaksulle viivästyskorkoa, jota ei sovelleta myöskään sakon täytäntöönpanolaissa annettuun sakkoon.

Siirtymäsäännös

Lausunnoissa on kiinnitetty huomiota ehdotettuun siirtymäsäännökseen, joka liittyy dekriminalisoitaviin seuraamuksiin rahanpesulain rikkomuksista. Professori Vuorenpään mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä pohtia, onko käräjäoikeudella asiallista toimivaltaa määrätä lievemmän lain periaatteen edellyttämiä seuraamuksia 1. lakiehdotuksen 9 luvun 9 §:n 5 momentin siirtymäsäännöksessä mainituissa tilanteissa. Rikemaksun ja seuraamusmaksun suuruudesta johtuen lievemmän lain periaate ei aiheuttane ongelmia. Vuorenpään mukaan pulmia saattaa kuitenkin syntyä silloin, jos käräjäoikeudessa on käsiteltävänä teko, josta uuden lain mukaan pitäisi määrätä julkinen varoitus. Helsingin hallinto-oikeus sitä vastoin katsoo, että rikosoikeudellisia seuraamuksia ei voida määrätä rangaistussäännösten tultua kumotuksi ja toteaa, että tekoja ja laiminlyöntejä saattaa jäädä täysin vaille seuraamuksia, jollei siirtymäsäännöstä muuteta. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan siirtymäsäännös olisi perustuslaissa säädetyn rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen vastainen, koska rikosoikeuden yleisten periaatteiden mukaan tuomitsemishetkellä ei voida soveltaa kumottua säännöstä, jolla teko on ollut säädettynä rangaistavaksi.

Sisäministeriö toteaa, että perustuslain 8 §:ssä säädetään rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta. Säännöksen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty. Perustuslain säännös sisältää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen tärkeimmät ainesosat, muun muassa taannehtivan rikoslain kiellon ja kiellon käyttää tekohetkellä säädettyä ankarampaa rangaistusta (ks. HE 309/1993 vp, s.50/I). Perustuslakiin ei kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena sisällyttää säännöstä lievemmän lain periaatteesta, koska siihen liittyy yksityiskohtaista sääntelyä edellyttäviä erityistilanteita (HE 309/1993 vp, s. 50/II).

Lievemmän lain periaatteesta määrätään kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 8/1976) 15 artiklan 1 kohdassa. Kohdan kolmannen virkkeen mukaan jos rikoksenteon jälkeen lailla säädetään sovellettavaksi lievempi rangaistus, rikoksentekijän tulee päästä tästä osalliseksi. KP-sopimuksella turvattu lievemmän lain periaate ei siten estä rangaistussäännösten soveltamista sinänsä, vaan periaate koskee nimenomaan rangaistuksen ankaruutta. Rikoslain ajallisesta soveltamisesta säädetään rikoslain 3 luvun 2 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin. Pykälän 2 momentti sisältää lievemmän lain periaatetta koskevan pääsäännön. Säännöksen mukaan jos tuomittaessa on voimassa toinen laki kuin rikosta tehtäessä, sovelletaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen. Pykälän 3 ja 4 momentissa säädetään eräistä poikkeuksista lievemmän lain periaatetta koskevaan pääsääntöön.

Sisäministeriö toteaa, että kumpikaan lievempää lakia koskevista poikkeussäännöksistä ei varsinaisesti koske dekriminalisointia, jossa rikosoikeudelliset rangaistusseuraamukset korvataan rangaistusluonteisilla hallinnollisilla seuraamuksilla. Tällaisissa tilanteissa ajallisesta soveltamisesta on tarpeen säätää erikseen siten kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan. Yleisillä tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa määrätä lievempää lakia koskevan rikoslain yleissäännöksen nojalla hallinnollisia seuraamuksia. Jos rangaistussäännösten soveltamisesta ei säädettäisi erikseen, jäisivät ennen lain voimaantuloa tehdyt rikokset kokonaan vaille rangaistusta.

Sisäministeriö toteaa, että ehdotettu 1. lakiehdotuksen 9 luvun 5 §:n 5 momentti on poikkeus rikoslain 3 luvun 2 §:n 2 momentista ilmenevään pääsääntöön. Dekriminalisointi ei tässä tapauksessa lähtökohtaisesti merkitse, että suhtautuminen rangaistavaksi säädettyihin tekoihin tai laiminlyönteihin olisi lieventynyt eikä rangaistussäännöksen kumoaminen merkitse, että teot jäisivät jatkossa vaille seuraamuksia. Ennen voimaantuloa tehdyistä teoista ja laiminlyönneistä määrättäisiin siten lähtökohtaisesti rikosoikeudellinen rangaistus. Jos uuden lain mukainen hallinnollinen seuraamus olisi kuitenkin yksittäistapauksessa tosiasiallisesti lievempi kuin aikaisemman lain mukainen rikosoikeudellinen seuraamus, olisi

siirtymäsäännöstä tulkittava kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 15 artiklan 1 kohdan kanssa yhteensopivasti. Jos teosta olisi uuden lain mukaan esimerkiksi tuomittava julkinen varoitus, voitaisiin vastaaja jättää rangaistukseen tuomitsematta. Samoin esimerkiksi päiväsakkojen lukumäärää voitaisiin tarvittaessa alentaa.
Sisäministeriö pitää tärkeänä, että lakivaliokunta kiinnittäisi siirtymäsäännökseen huomiota lausunnossaan. Jos lakivaliokunta katsoo, että säännöksen selventäminen perusteluin ei ole riittävää, sisäministeriö ehdottaa harkittavaksi, että momenttiin lisätään lievemmän lain periaatetta koskeva informatiivinen säännös esimerkiksi seuraavasti:

> (1 LE 9 luku 9 § 5 mom.) Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin tekoihin ja laiminlyönteihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita tällä lailla kumotun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä. Jos uuden lain soveltaminen johtaisi lievempään lopputulokseen, on tämä otettava huomioon rangaistusta määrättäessä.

Säännös selventäisi, että vastaajalle määrättäisiin lievemmän lain periaatteesta huolimatta nimenomaan rikosoikeudellinen rangaistus. Rikosoikeudellisen sääntelyn korvaaminen hallinnollisella ei merkitsisi rangaistusvastuusta vapautumista, vaan lievemmän lain periaate otettaisiin huomioon rangaistusta määrättäessä.

Muut huomiot

Valiokuntakäsittelyssä on tuotu esiin, että 1. lakiehdotuksen 7 luvun 7 §:n 3 momentti jättää epäselväksi, kuka arvioi, onko henkilöä syytä epäillä rikoksesta. Ehdotetussa pykälässä käytetään ilmaisua "aihetta epäillä", joka ei ole käytössä rikosprosessilainsäädännössä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan sanan "aihetta" voisi korvata sanalla "syytä", jolloin sanamuodosta kävisi ilmi selkeämmin se, että arvion tekee esitutkintaviranomainen.

Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa on myös kiinnitetty huomiota ehdotetun 7 luvun 7 §:n 3 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin (s. 126), joissa todetaan, että ”uhkasakkoa ei saisi asettaa luonnolliselle henkilölle myöskään silloin kun, kun hän on vastuunalaisena yhtiömiehenä henkilöyhtiössä”. Perustelun kirjoitusasu (eli siinä oleva sana ”myöskään”) näyttäisi viittaavan siihen, että sanotulla perustelulla pyrittäisiin laajentamaan säännöksen soveltamisalaa verrattuna varsinaiseen pykälätekstiin. Sisäministeriö toteaa, että perusteluilla ei ole tarkoitettu laajennettavaksi pykälän soveltamisalaa.

Liitteet	-
Jakelu	Lakivaliokunta
Tiedoksi	-